

Agendaformulier B&W-vergadering 12 juni 2023

Portefeuillehouder	Niels van den Berg Agendaletter B		
Onderwerp	Gebiedsagenda Broekheurne		
Openbaar	<i>Openbaar: ja, in principe zijn alle besluiten en bijlagen openbaar en publiceren wij die actief op enschede.nl</i>		
Organisatieonderdeel (cluster of afdeling)	Cluster Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer	Corsanummer:	2300047427
Schrijver	G.C. Naeff	Casnummer	
Urgentie			
Raadsbesluit nodig	Ja		
Raad informeren	Nee		

Mee geadviseerd door	Rob Engbers, Janet Oosterhof - Scholten Linde, Gert Jan Hilgersom, Hendrik Jan Teekens, Laura van Tongeren, Paul Koekkoek, Steven Mengels, Bertine Olthof, René Pruyssers, Annelies de Witte, Jan van der Steege, Rolf Oldejans, Anne-Roos de Bloois, Timo Keuken, Jeroen Busscher, Franka Werner, Tanja Rijsman, Laura Tuller, Bart Ter Beek, Monique Jansen, Benjamin Groenewolt, Hendrik Haafkens, Stef Ruiter, Ted Polman, Jan Dijk, Okke Hefti, Ilhan Coga, Andre Kransen		
Advies gemeentesecretaris			

Conceptbesluit

Portefeuillehouder stelt voor om te besluiten om het Raadsvoorstel Gebiedsagenda Broekheurne met de bijbehorende stukken aan de Gemeenteraad ter instemming voor te leggen

Publieksvriendelijke samenvatting

De Gebiedsagenda Broekheurne is het resultaat van een intensief gebiedsproces met de bewoners, bedrijven en grondeigenaren in de Broekheurne. De opdracht komt van de buurtkring Broekheurne, Stawel én de gemeente Enschede. Zij hebben gevraagd om een integrale Gebiedsagenda voor de Broekheurne op te stellen waarin meerjarige maatregelen zoals projecten en werkzaamheden op het gebied van landbouw, natuur, landschap, recreatie, opwek en leefkwaliteit zijn opgenomen, waaronder het inpassen van een zonneveld. Tijdens het opstellen van de Gebiedsagenda heeft de provincie Overijssel een Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) in voorbereiding genomen met eisen voor natuur, klimaat en water. Die zijn verwerkt in de Gebiedsagenda. De Gebiedsagenda geeft aan hoe de Broekheurne zich gaat ontwikkelen én welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Die zijn gebundeld in de thema's Leefkwaliteit & recreatie, Landbouw, natuur & landschap en Duurzame energie.

De Gebiedsagenda is opgesteld in intensief overleg met de partijen in de Broekheurne. De gebiedsregisseur heeft dat proces georganiseerd en in stappen de Gebiedsagenda opgesteld. De Gebiedsagenda is geen eindpunt van het gebiedsproces, maar het begin van de uitvoering. Die krijgt de komende jaren vorm.

B&W besluit dd.

(In te vullen na de vergadering door loco-gemeentesecretaris)

Inleiding en voorgeschiedenis

In de gemeentelijke Visie landelijk gebied en Energievisie staat dat een zonneveld groter dan 2 ha altijd met een gebiedsgerichte aanpak vorm krijgt. Nadat in 2018 in de Broekheurne een initiatief ontstond voor een zonneveld van destijds 35 ha bruto is na vaststelling van genoemde visies de gebiedsaanpak Broekheurne opgepakt. Met als opdrachtgevers de buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede heeft een onafhankelijke verkenner in 2021 de mogelijkheden onderzocht. In vervolg daarop is een opdracht voor het vervolg opgesteld. Die is 11 januari 2022 met het gebied en 18 januari 2022 in de Stadsdeelcommissie Zuid besproken. Aansluitend op die besprekingen heeft het college in een memo van 14 februari 2022 een aangepaste opdracht voor de start van het gebiedsproces vastgelegd. De buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente Enschede hebben op basis van die opdracht een onafhankelijke gebiedsregisseur aangesteld. Die is met de gebiedspartijen aan de slag gegaan om een Gebiedsagenda met maatregelenpakket op te stellen. Op 21 maart 2022 is een tussenstand gerapporteerd aan de Stadsdeelcommissie Zuid. De gebiedsregisseur heeft de Gebiedsagenda begin juni afgerond en namens het gebied aangeboden aan de drie opdrachtgevers. Elk van deze opdrachtgevers legt de Gebiedsagenda voor in eigen kring. Voor de gemeente betekent dit dat de Gebiedsagenda ter instemming aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven

Gebiedsagenda en de strategische opgaven van Enschede

De gebiedsaanpak Broekheurne draagt bij aan de strategische opgave groen en duurzaam Enschede (klimaatneutraal, groen&biodivers, klimaatbestendig&waterrobuust), aantrekkelijk Enschede (baankansen, bestaande stad) en aan de opgave Open Enschede (mensgericht, netwerkend en responsief)

Groen en duurzaam:

- Duurzame opwek (bijdrage tenminste 88TJ)
- Versterken groen/blauwe structuur (klimaatbestendig&waterrobuust): landgoederen,
- Groen en biodivers: bloemrijke akkerranden, groenstructuur bij zonnenvelden, aanplant bomen, afname stikstofdeposito etc

Aantrekkelijk Enschede:

- Verduurzamen landbouw, streekproducten, recreatie

Open Enschede:

- Netwerkend en responsief: via de werkmethode van gebiedsgerichte aanpak, intensief proces met inwoners en bedrijven

De opdracht voor het opstellen van de Gebiedsagenda bevat inhoudelijke kaders en vraagt de participatie op het niveau 4 (co-creatie) van de Participatieverordening Enschede 2022 in te vullen en over de invulling en het verloop daarvan verantwoording af te leggen. Hier is weergegeven hoe de Gebiedsagenda aansluit op de kaders die vooraf zijn meegeven (zie ook de bijgevoegde opdracht van februari 2022).

Duurzame opwek van elektriciteit

De Broekheurne moet volgens de opdracht een eerlijk en evenredig aandeel in het doel van de Energievisie leveren: tenminste 8% verhoging van het aandeel duurzaam geproduceerde energie uiterlijk in 2030. In het begin van het gebiedsproces heeft de gemeente dit eerlijk en evenredig deel ingevuld met een richtgetal van 88 TJ zon op land. De Energievisie voorziet voor de Broekheurne niet in duurzame opwek met wind of van biogas. Wind is wel in het gebiedsproces aan de orde gekomen. Het gebied heeft voor en tegen afgewogen en, alle belangen overziend, zelf geen windturbines in de Gebiedsagenda opgenomen.

De Gebiedsagenda kent een zonneveld van 48,5 ha bruto. De opbrengst is volgens de huidige inzichten tenminste 130 TJ. De duurzaam opgewekte elektriciteit kan, afhankelijk van het verloop van de procedure voor de vergunning en van de bouw, ruim voor 2030 beschikbaar komen. Aanvullend voorziet de Gebiedsagenda in mestvergisting van ten minste 25 TJ per jaar. Daarmee is de gemeentelijke doelstelling van 88 TJ zeer ruim gehaald.

Bijdragen aan de vier ontwikkelingsprincipes uit de Visie landelijk gebied Enschede

De gemeente heeft in haar Visie landelijk gebied vier ontwikkelingsprincipes (de vier V's) opgenomen:

- a) **Versterken groenblauwe structuur**
De Gebiedsagenda bevat maatregelen om de groenblauwe dooradering van het agrarische gebied te versterken van ruim 5% van het grondgebruik nu, naar 10% straks. Daarmee wordt ook aan de doelen van het PPLG voldaan. Op een hoger schaalniveau wordt de ecologische verbinding tussen de Natura 2000 gebieden Aamsveen en Witte Veen via de Broekheurne versterkt en worden de waterkwaliteit en de ecologische verbinding via de Bruninksbeek verbeterd. De landgoederen zijn een belangrijke schakel in de verbindingen. Een drietal belangrijke maatregelen zijn gericht op het watersysteem: minder verdroging en daarmee ook ecologisch waardevoller.
- b) **Vanuit het landschap ontwikkelen**
Het landschap, de ontstaansgeschiedenis, de huidige kwaliteit en de daarop gebaseerde waardering heeft een belangrijke rol gespeeld bij de invulling van de Gebiedsagenda. Dat geldt het meest uitgesproken voor het zonneveld. Dat ligt in een gebied met een landschappelijke basiskwaliteit, waar de gemeente 'transitie' wil. Het zonneveld vervult die rol en zorgt er door de verkaveling en robuuste landschappelijke aankleding voor dat het grootschalige karakter van het Usselerveen wordt versterkt. Ook bij de versterking van het landschap met houtwallen is de onderliggende landschapswaardering het uitgangspunt.
- c) **Verbinden stad-land**
De Broekheurne heeft een eigen landelijk karakter én ligt tegen de zuidrand van de stad Enschede. Sociaal, recreatief, ecologisch en economisch kan de band sterker worden. Een voorbeeld is het initiatief voor een buurtbus, waardoor mensen makkelijker tussen stad en landelijk gebied kunnen reizen. De beoogde versterking van het netwerk van wandel- en fietspaden, een multifunctioneel centrum, vergroting van de agrarische afzet van producten in de stad, de groene verbindingen zijn andere voorbeelden. Veel van deze maatregelen moeten nog worden uitgewerkt maar kunnen op breed draagvlak rekenen in het gebied.
- d) **Vernieuwen, ruimtelijk, economisch, sociaal en bestuurlijk**
De gebiedsgerichte aanpak is een voorbeeld van vernieuwing in veel opzichten. De Broekheurne loopt voorop in deze bestuurlijke aanpak, ook op provinciaal en landelijk niveau. VNG-magazine (blad van de Nederlandse gemeenten) heeft de Broekheurne als voorbeeld beschreven. De opleiding Van Hall-Larestein wil Enschede / de Broekheurne als het voorbeeld benutten bij de opzet van haar nieuwe masteropleiding voor duurzame gebiedstransities in het landelijk gebied. De integrale benadering levert ruimtelijk en mogelijk ook economisch nieuwe mogelijkheden op. Het zonneveld wordt onderdeel van het gebied, geen vreemde enclave. Door de participatie moet het ook economisch meerwaarde voor de bewoners opleveren (uitgangspunt is immers 50% financiële participatie). De inzet op co-creatie is nieuw en spannend. Het gebiedsproces betreft de bewoners en bedrijven. Neveneffect is ook de versterking van de sociale verbanden binnen de Broekheurne.

Bijdragen aan de opgaven uit de Visie landelijk gebied Enschede

Naast de vier ontwikkelingsprincipes benoemt de gemeente twintig opgaven in de Visie landelijk gebied (blz 52-57), waarvan de volgende vijftien in de Broekheurne worden opgepakt:

- Bloemrijke akkerranden: 1,8 ha
- Groenstructuur bij zonnevelden: 10 ha
- Aanplant bomen (voor heel Enschede 170.000): 10.000 -15.000
- Beheer van houtwallen: 12 ha (naast de groenstructuur rond de zonnevelden)
- Twentse erven: 20
- Duurzaam berm en slootkantbeheer: 72 km
- Educatie over het landelijk gebied: in het multifunctioneel centrum
- Streekproducten: via afzet korte ketens
- Verduurzaming landbouw: via individueel bedrijfsadvies en praktijknetwerken
- Voedselbos: optie om dit tot stand te brengen in de stadsrand
- Versterking toeristisch recreatieve routes: wandel en fietspaden
- Toekomst landgoederen: klimaatrobuuste landgoederen en recreatieve parels

- Organische stof bodem: via bedrijfsadvies en praktijknetwerken
- Water vasthouden: met maatregelen in landgoederen en agrarisch gebied
- Afname stikstofdepositie: maatregelen voor afname emissie op de agrarische bedrijven

Voor de volledigheid: geen invulling wordt gegeven aan de afronding van Natura 2000 (omdat in de Broekheurne zelf geen Natura 2000 gebied ligt) en inzet gemeentelijke grond voor verduurzaming (gemeente beschikt nauwelijks over eigen grond in de Broekheurne). De inzet op meer toeristische overnachtingen, behoud gemeentelijke monumenten en inzet van Rood voor Rood is nog niet voorzien, maar kunnen bij de uitwerking van de Gebiedsagenda alsnog aan de orde komen.

Uitvoerbaar binnen het beleid van Rijk, provincie en gemeente / economische haalbaarheid

Tijdens het opstellen van de Gebiedsagenda hebben het Rijk en de provincie Overijssel hun toekomstig beleid voor de landbouw, natuur, water en klimaat verder ingevuld. Maar die beleidsvorming loopt nog. De provincie rondt eind juni haar Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) af en stuurt die ter goedkeuring aan het Rijk. Het PPLG bevat vanuit de doelen voor natuur, water en klimaat vergaande eisen aan de landbouw. Daarbij moeten ook instrumenten (regelingen en geld) beschikbaar komen om aan deze eisen te kunnen voldoen. Bij het opstellen van de Gebiedsagenda is op de conceptversies van het PPLG ingespeeld en is met de provincie overleg gevoerd. Daaruit is gebleken dat de Gebiedsagenda voldoet aan de nu bekende eisen van het PPLG en dat derhalve ook middelen voor de uitvoering op termijn beschikbaar komen. Daarmee is een belangrijke stap gezet bij zowel de inpassing van de Gebiedsagenda aan het PPLG als de economische haalbaarheid van de uitvoering. Echter de omvang van de middelen die voor de Broekheurne beschikbaar gaan komen is nog niet bekend. Het Rijk moet nog tot een verdeling komen van ruim 24 miljard Euro over de provincies en de provincie Overijssel maakt vervolgens nog een verdeling over de gebieden in haar provincie.

Verantwoording van de participatie op het niveau van co-creatie

Het gebiedsgerichte werken in het landelijk gebied is nieuw op de wijze zoals dat in de Broekheurne is ingezet. Alle betrokkenen moeten leren hoe het werkt en waar verbeteringen kunnen worden aangebracht. Dit betekent dat ook fouten worden gemaakt. Door in het gebied veel met elkaar in gesprek te zijn ontstaat vertrouwen en een werkklimaat waarin fouten niet tot conflicten leiden, maar tot verbeteringen.

De Gebiedsagenda doet (toelichting hoofdstuk 7) verslag van de wijze waarop de gebiedsregisseur de participatie heeft ingevuld: de overlegvormen, de soorten gesprekken, de gebiedsorganisatie etc. Die beschrijving geeft een indruk van het feitelijke verloop van de participatie en de inspanningen die zijn gepleegd. Ook is een overzicht gemaakt van onderwerpen die ter sprake zijn gebracht en op welke manier die in de Gebiedsagenda terecht zijn gekomen. Het resultaat is een Gebiedsagenda van een proces waarin veel mensen uit het gebied hun inbreng bij hebben geleverd.

De vraag is of inzet op co-creatie en de gevolgde werkwijze van de gebiedsregisseur is overgekomen: wat is goed gegaan, waar zijn verbeteringen mogelijk. Is iedereen gelegenheid geboden mee te doen, is een vervolg gegeven aan de inbreng? Om daar beter zicht op te krijgen hebben de drie opdrachtgevers (buurtkring, Stawel, gemeente) een narratieve (verhalende) evaluatie laten uitvoeren. Centrale vraag was hoe de mensen in het gebied en de betrokken organisaties het gebiedsproces hebben ervaren. De rapportage van de evaluatie is bij de raadsstukken gevoegd, zodat de raadsleden daar zelf hun oordeel over kunnen vormen.

Argumenten

1.1. Het voorstel voldoet aan de meegegeven opdracht

Zoals onderbouwd is onder 'gewenst effect' voldoet de Gebiedsagenda aan de inhoudelijke kaders die zijn meegegeven in de opdracht aan de gebiedsregisseur. Ook is een grote inspanning geleverd om iedereen die dat wil in het gebied te betrekken. Zoals uit de uitgevoerde evaluatie blijkt is de inzet op co-creatie in grote mate geslaagd en heeft het gebiedsproces Broekheurne waardevolle en belangrijke verbeterpunten opgeleverd.

1.2. De Gebiedsagenda geeft een impuls aan het gebied en er wordt voldaan aan het PPLG

Het gebiedsproces heeft veel in gang gezet in het gebied. Het zonneveld is niet als een los element in het gebied geplaatst, maar is de aanjager geweest voor een integraal proces. Als een van de eerste gebieden in Overijssel wordt ingespeeld op het PPLG. Daarmee is de Broekheurne een koploper bij de modernisering van het landelijk gebied.

2.1. Het gebied doet meer dan gevraagd aan duurzame opwek

Met een zonnenveld van bruto 48,5 ha (opbrengst volgens de huidige inzichten tenminste 130 TJ) en mestvergisting van ten minste 25 TJ wordt de gemeentelijke doelstelling van 88 TJ zeer ruim gehaald. Als 'tegenprestatie' voor het overstijgen van het toebedeelde aandeel, vraagt het gebied om na 2030 voor een langere periode gevrijwaard te blijven van nieuwe opgaven voor duurzame opwek. Aangezien de doelstellingen die in de periode na 2030 gaan gelden nog niet bekend zijn, is een vrijwaring na 2030 een te groot voorschot op de onbekende toekomst. Wel is het reëel en te overzien om het gebied tegemoet te komen door de mééropbrengst boven de 88 TJ in 2030 in mindering te brengen van de het eerlijk en evenredig deel voor de Broekheurne van een nieuwe doelstelling van de gemeente na 2030. Als inderdaad uiterlijk in 2030 130 TJ aan vermogen is opgesteld in de Broekheurne, dan heeft het gebied al $130 - 88 \text{ TJ} = 42 \text{ TJ}$ van een opgave na 2030 ingevuld. Ook de opbrengst van mestvergisting zal meetellen voor de doelstelling na 2030.

3.1 Met de Gebiedsagenda is de basis gelegd voor de uitvoering

De Gebiedsagenda legt de basis voor de volgende stappen in het gebiedsproces. Dat vergt inspanning langs diverse lijnen. De Gebiedsagenda is in samenspraak met de andere overheden (provincie, waterschap). Om de meerjarige samenwerking aan de realisatie te bekrachtigen willen we afspraken over inzet en financiering in een samenwerkingsovereenkomst vastleggen. De uitvoeringsorganisatie voor het vervolg van het gebiedsproces moet worden ingericht. De Gebiedsagenda geeft de contouren van die organisatie aan. De diverse maatregelen behoeven uitwerking. De Maatregelenbundel is op te vatten als een eerste versie van de projectopdracht voor elke maatregel. Omdat de komende jaren nog veel kan veranderen in beleid, financieringsopties, instrumenten en omstandigheden moet het geheel van de uitvoeringsafspraken flexibel worden opgezet. Het gebiedsproces vergt een dynamische aanpak.

Risico's

1.1. De gemeente legt bijvoorbeeld een claim voor 'stadsuitbreiding' in de Broekheurne

De opdracht voor de Gebiedsagenda Broekheurne beperkt zich tot de vraagstukken die in dit gebied spelen. Zo is de besluitvorming over de bouw van recreatiewoningen direct westelijk van de Broekheurne bewust buiten het gebiedsproces gehouden. Overigens is wel contact geweest met de initiatiefnemers en is geconstateerd dat de plannen in de Broekheurne prima samengaan met het plan voor de recreatiewoningen.

De gemeente Enschede groeit naar 170.000 inwoners rond 2030. Daarvoor zijn huizen, werkplekken, voorzieningen en infrastructuur nodig. In de op te stellen Omgevingsvisie wordt onder meer opgenomen hoe deze groei van het aantal inwoners wordt opgevangen. In de Broekheurne heeft de gemeente daarvoor op dit moment geen plannen. In het gebiedsproces Broekheurne komt naar voren dat de mensen in het gebied het verder oprukken van de stad ongewenst vinden. Als de gemeente op de langere termijn toch plannen voor stadsuitbreiding ontwikkelt, dan zal ook de Gebiedsagenda moeten worden aangepast, zodanig dat de doelen uit de Gebiedsagenda en in het kader van het PPLG overeind blijven. Overigens zullen zich altijd nieuwe inzichten en omstandigheden voordoen. Door het gebiedsproces voort te zetten kan dan met alle betrokkenen op de best mogelijke wijze op die veranderingen in beleid, regels etc worden ingespeeld.

1.2 Het PPLG en andere beleidsinstrumenten veranderen / Transitiefonds komt niet / minder beschikbaar
Voorlop lopen betekent ook dat het risico wordt gelopen dat Rijk en provincie Overijssel tot andere inzichten komen in hun programma's voor het landelijk gebied en dat doelen en instrumenten wijzigen. Als het PPLG wordt aangepast of het Transitiefonds op rijksniveau niet rond komt of de middelen minder of later beschikbaar komen, dan heeft dat gevolgen voor de uitvoering (inhoud, tempo) van de Gebiedsagenda. Door vooraf intensief met de provincie te overleggen worden de gevolgen van veranderingen ingeperkt. Op 7 februari 2023 bracht het College van GS een werkbezoek aan de Broekheurne. In mei is de Gebiedsagenda ambtelijk afgestemd met de provincie. Waar veranderingen in beleid optreden is daardoor sprake van een gedeelde zorg voor de verwerking van die veranderingen in de Gebiedsagenda. Om de onzekerheid over de inzetbaarheid van instrumenten en publieke middelen in te perken wordt in de eerste fase van de uitvoering het initiatief genomen om een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) af te sluiten tussen de provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen en de gemeente Enschede over de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen en de inzet van instrumenten en middelen.

2.1 We kennen de doelen voor duurzame energie na 2030 nog niet

De tijdhorizon van de gemeentelijke Energievisie (net als de RES) loopt tot 2030. De afspraak die nu met het gebied wordt gemaakt heeft een looptijd die langer is. Welk beleid dan gaat gelden is nog niet bekend. Daarom is de toezegging ook zo eenvoudig mogelijk gemaakt. De extra inspanning die het gebied nu doet, telt mee bij toekomstig beleid – hoe dat ook precies vorm gaat krijgen.

3.1 Het gebiedsproces krijgt geen vervolg

De gebiedsaanpak heeft een proces op gang gebracht, dat niet zonder gevolgen kan worden afgebroken. Zoals de Commissaris van de Koning, de heer Heidema, tijdens het werkbezoek aan de Broekheurne (7/2/23) stelde: 'je krijgt per gebied maar één kans en je moet direct de goede aanpak kiezen'. Die aanpak is gekozen en het gebied verwacht dat de Gebiedsagenda een vervolg krijgt. De realisatie bestaat niet alleen uit het uitrollen van de inhoudelijke maatregelen, maar vergt ook voortzetting van de intensieve samenwerking. Het gebiedsproces moet een vervolg krijgen om de beloften van de Gebiedsagenda in te lossen. De Gebiedsagenda bevat een voorstel voor de invulling. Dat levert een goed startpunt, maar ook hier is sprake van een leerproces. De onafhankelijke regie zal in de loop van de jaren moeten overgaan in een blijvende vorm van samenwerking van het gebied met de overheden, met de gemeente als eerste aanspreekpunt.

3.2. Maatregelen komen niet tot stand

Voor veel maatregelen zijn private investeringen nodig. Dat speelt bij elk thema van de Gebiedsagenda. Een voorbeeld per thema is: het tot stand komen van een multifunctioneel centrum (thema Leefkwaliteit & recreatie), de veranderingen in de bedrijfsvoering waar de landbouw voor staat (thema Landbouw, Natuur & Landschap) en de realisatie van het zonneveld (thema Duurzame energie). Het is aan de marktpartijen om de businesscase rond te krijgen en de investeringsbeslissing te nemen. Vanuit het gebiedsproces krijgen de trekkers van de maatregelen ondersteuning. Door in de Gebiedsagenda een evenwichtig pakket over alle thema's heen op te nemen is draagvlak ontstaan. Maar het is voor tal van maatregelen uiteindelijk mede de keuze van marktpartijen om tot realisatie te komen.

Kosten en financiële dekking van het voorstel

Het gebiedsproces is tot het moment van het opstellen van de Gebiedsagenda betaald uit middelen die vanuit het Rijk (en via de provincie en Stawel) zijn gekomen (IBP-gelden, bijdrage als koploper binnen het PPLG) en door de gemeente beschikbaar zijn gesteld. Het PPLG biedt in beginsel ook procesgeld voor de voortzetting van het gebiedsproces. De provincie is gevraagd om die middelen vanaf medio 2023 beschikbaar te stellen. De dekking door de provincie van de proceskosten in de rest van 2023 is ambtelijk toegezegd. Waar nodig kan de gemeente zorgen voor voorfinanciering, zodat de continuïteit van het gebiedsproces verzekerd is.

De gelden van het PPLG (Transitiefonds) vormen veruit de grootste financier van de uitvoering van de Gebiedsagenda. De gelden komen beschikbaar zodra het goedkeuringsproces van het PPLG door het Rijk is afgerond. Naast het PPLG bestaan nog tal van andere geldstromen, instrumenten en financieringsvormen. Waar de gemeentelijke bijdrage aan het gebiedsgericht beleid het meest effectief kan worden ingezet zodat de uitvoering het meeste snelheid krijgt vergt stuurmanskunst. De basis voor de effectieve samenwerking van geldmiddelen willen we leggen in een op te stellen Samenwerkingsovereenkomst (SOK) met de voornaamste partners. Het opstellen van de SOK Gebiedsagenda Broekheurne is een van de eerste activiteiten na de vaststelling van de Gebiedsagenda.

De gemeente heeft twee geldstromen om aan de uitvoering van de Gebiedsagenda en de SOK bij te dragen:

a. Gebiedsgericht beleid

Bij de begrotingsbehandeling eind 2022 heeft de Raad binnen het product Stedelijke Ontwikkeling voor 2024 en verder €600.000 structureel beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van de gebiedsagenda's. Dit betekent €150.000 per jaar en per gebied(-agenda). Voor 2023 heeft de Raad voor de uitvoering van de Gebiedsagenda Broekheurne een startbedrag van €100.000 beschikbaar gesteld. Daarvan is nog de helft beschikbaar. Bovengenoemde bedragen zijn middelen die als cofinanciering worden ingezet zodat een relatief kleine gemeentelijke bijdrage een multiplier in het gebied teweeg kan brengen.

De middelen voor de uitvoering van de Gebiedsagenda Broekheurne kunnen deels ook worden ingezet als voorfinanciering van nog te ontvangen bijdragen uit het PPLG. De goedkeuringsprocedure tussen provincie en Rijk van het PPLG start vanaf juli 2023 en loopt naar verwachting door tot 2024. Hier kan voorfinanciering de uitvoering sneller op gang helpen. De financiële afspraken zullen onderdeel zijn van de op te stellen SOK.

b. Reguliere geldstromen

Via de beleidsterreinen zijn reguliere geldstromen beschikbaar voor maatregelen in de Broekheurne. Deze maatregelen uit de Gebiedsagenda kunnen ondergebracht worden binnen geprogrammeerde (onderhouds-) werkzaamheden met dekking uit reguliere budgetten (zoals LR-2, 4, 5, 8). De tabel geeft een overzicht.

No	Maatregel	Kostenindicatie (€)	Dekking
LR-2	Toezicht en handhaving	0,5 fte = 30.000 per jaar	Prioriteren binnen reguliere taken
LR-4	Afval	Reguliere kosten	Normale taakuitoefening
LR-5	Wegen	Reguliere kosten	Onderdeel meerjarig wegenplan
LNL3/4	Advies en praktijknetwerk landbouw	Bedrijfsadvies 5.000 / bedrijf Praktijknetwerk 30.000 jaar	Voorfinanciering via de Brede Coalitie Enschede / afrekening via regeling Agro & Food of Transitiefonds
LNL-7	Bloemrijke akkerranden	3.600 / jaar	Budget Visie landelijk gebied
LNL-8	Twentse Erven	3.000 / jaar (gemiddeld 2 erven)	Budget Visie landelijk gebied
LNL-9	Duurzaam bermbeheer	34.000 / jaar 1.025.000 over 30 jaar	Post onderhoud wegen

De provincie vraagt waarborgen over de effectiviteit van met name de managementmaatregelen in de landbouw. De effecten van LNL3 en 4 (advies en praktijknetwerk) blijkt echter pas na de uitvoering van deze maatregelen. Door deze maatregelen vanuit gemeentelijke middelen (via de Brede Coalitie Enschede) te financieren wordt deze impasse van de bewijsbare effectiviteit doorbroken. Als het effect tegenvalt, zijn de kosten wel gedekt uit de gemeentelijke bijdrage voor de uitvoering van de gebiedsagenda's. Als het gewenste effect wel wordt bereikt volgt alsnog vergoeding uit het PPLG en kunnen met de vrijvallende middelen verdere versnelling in de gebiedsmaatregelen worden aangebracht.

Afweging en alternatieven

1.1 Sectorale aanpak

Een alternatief voor de gebiedsgerichte aanpak kan zijn om het zonneveld en andere vraagstukken over de ontwikkeling van landbouw en natuur sectoraal, per maatregel, te ontwikkelen. Dat past echter niet in het beleid van de gemeente (Energievisie en Visie landelijk gebied). Ook de provincie wil de uitvoering van het PPLG gebiedsgericht uitvoeren.

1.2. Wachten tot het PPLG is vastgesteld

Wachten is geen optie, omdat de energietransitie urgent is. Het initiatief voor zonneveld dateert van 2018 en sinds de Energievisie is vastgesteld kunnen de initiatiefnemers hun plannen verder brengen. Dat vergt een gebiedsgerichte aanpak.

Participatie

Het gebiedsproces is uitgevoerd op het niveau van co-creatie. Bij de Gebiedsagenda zit het procesverslag van de gebiedsregisseur. Daarnaast hebben de drie opdrachtgevers een narratieve (verhalende) evaluatie laten uitvoeren om inzicht te krijgen in de ervaringen vanuit het gebied zelf. Het beeld dat naar voren komt uit beide stukken is drieledig:

- Iedereen in het gebied is benaderd en heeft kunnen deelnemen aan het gebiedsproces. Heel veel bewoners, eigenaren, bedrijven hebben ook daadwerkelijk en op diverse manieren geparticipeerd. Voor deze aanpak is waardering. De Gebiedsagenda geeft -binnen de beleidsmatige kaders en opgaven- een vervolg aan de opbrengst van de participatie. De participatie heeft als 'bijvangst' dat bewoners en bedrijven meer dan voorheen met elkaar in gesprek zijn.
- In de communicatie en de organisatie van het gebiedsproces zijn her en der fouten gemaakt en is spraakverwarring of onduidelijkheid ontstaan. Het is vaak mogelijk geweest om in samenspraak de misverstanden uit de weg te helpen en vervolgens weer voortgang te boeken.

- Voor het ontwikkelen van een gezamenlijk toekomstbeeld in een onzekere omgeving (beleid voor landbouw, natuur, water en klimaat) heeft een heel intensief gebiedsproces plaatsgevonden. De inzet van mensen en middelen is groot. Dat geldt voor de gebiedsregisseur, de drie opdrachtgevers (gemeente, Stawel en de buurtkring) en de mensen in het gebied. Voor de toekomst (uitvoeringsfase) en voor toekomstige gebieden (uitrol van gebiedsgerichte aanpak) moeten we op zoek naar een werkwijze die het hoge niveau van participatie (co-creatie) vasthoudt en toch de inzet van mensen en de kosten weet in te perken.

Communicatie met direct betrokkenen:

De Gebiedsagenda is opgesteld vanuit het gebied Broekheurne. De gemeente is samen met de buurtkring Broekheurne en Stawel opdrachtgever. Het is aan de gebiedsregisseur om de Gebiedsagenda in het gebied bekend te maken. Hij heeft het voornemen om een Magazine uit te brengen, waarin de Gebiedsagenda op een toegankelijke en beeldende wijze wordt gepresenteerd.

Op 22 juni wordt een bijeenkomst georganiseerd waarin de bewoners van de Broekheurne en de gemeenteraadsleden direct met elkaar in gesprek kunnen komen over de totstandkoming van de Gebiedsagenda.

Interne communicatie

De Gebiedsagenda met bijbehorende stukken wordt intern onder de betrokken collega's verspreid. Voor de uitvoering zal intensief vervolgoverleg plaatsvinden om de maatregelen in te vullen.

PR over besluit:

De Gebiedsagenda is een product van het gebied Broekheurne, opgesteld door de onafhankelijke gebiedsregisseur. Het is in eerste instantie aan de gebiedsregisseur om de Gebiedsagenda publiek te maken.

Persbericht, ja of nee:

Niet op basis van het collegebesluit. Bij de aanbidding van de Gebiedsagenda door de gebiedsregisseur aan de drie opdrachtgevers (buurtkring Broekheurne, Stawel, gemeente Enschede) is wel publiciteit voorzien.

Vervolg

Het Gebiedsproces gaat met de goedkeuring van de drie opdrachtgevers: buurtkring Broekheurne, Stawel en de gemeente door naar de volgende fase: realisatie.

Bijlage(n)

	Omschrijving	College	Raad	Niet actief publiceren	Geheim
Bijlage 1	Gebiedsagenda: kerndocument, toelichting maatregelen-bundel en procesverslag	Ja	Ja	Nee	Nee
Bijlage 2	Narratieve evaluatie	Ja	Ja	Nee	Nee
Bijlage 3	Opdracht voor het opstellen van de Gebiedsagenda februari 2022	Ja	Ja	Nee	Nee